

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до семінарських занять та самостійної роботи
з дисципліни «Філософія»
для здобувачів освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія»
денної та заочної форми навчання

Черкаси
2024

УДК 1(07)
М54

Затверджено Вченою радою ФГТ
протокол № 8 від 27.04.24 р.
згідно рішення кафедри
філософських і політичних наук,
протокол № 11 від 10.04.24 р.

Упорядник: Рилова О.Ю., викладач

Рецензент: Даценко В. С., к.ф.н., доцент

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Філософія» для здобувачів освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» денної та заочної форми навчання / [Упоряд. Рилова О.Ю.]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2024. 26 с. Назва з титульного екрана.

У методичних рекомендаціях міститься інформація щодо підготовки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Філософія». Подано завдання для підготовки студентів за темами семінарських занять, теми доповідей та презентацій, питання та завдання для самостійного вивчення дисципліни, питання для самоперевірки, перелік необхідної літератури. Для студентів спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» денної та заочної форми навчання.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Тематичний план навчальної дисципліни	6
2. Структура семінарських занять	7
3. Рекомендації до самостійної роботи	15
4. Перелік питань для підсумкового контролю	19
5. Критерії оцінювання	21
Список використаної літератури	26

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Філософія» посідає важливе місце у системі підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія», забезпечуючи формування світоглядної культури, критичного мислення та здатності до рефлексії. Під час вивчення навчальної дисципліни відбувається послідовне розгортання філософського знання – від з'ясування сутності філософії та її значення для людини до осмислення історичних типів філософування і сучасних інтелектуальних практик.

Зміст навчальної дисципліни структуровано за історико-філософським принципом, що дозволяє простежити еволюцію світоглядних ідей у різних культурних традиціях – від філософії Стародавнього Сходу та античності до європейської класики, модерної та сучасної філософії. Окреме місце посідає розвиток філософської думки в Україні, що сприяє формуванню національної ідентичності та культурної самосвідомості студентів.

Методичні рекомендації спрямовані на поглиблення розуміння ключових філософських проблем, розвиток навичок аналізу першоджерел, аргументації та самостійного мислення. Вони орієнтують здобувачів освіти на активну участь у семінарських заняттях і системну самостійну роботу, що є необхідною умовою формування компетентного та відповідального фахівця.

Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Філософія» укладено відповідно до освітньо-професійної програми здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» денної та заочної форми навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні, загальні і фундаментальні питання про природу реальності, знання, мораль, мислення та існування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія» є ознайомлення здобувачів освіти зі специфікою і найважливішими особливостями філософії як самостійної форми світогляду, детальний аналіз базових теоретичних розділів філософії на основі їх розгляду в теоретично-методологічному та історико-філософському аспектах, формування у здобувачів освіти інтересу до фундаментальних знань, стимулювання потреби у філософських оцінках фактів дійсності, створення цілісного системного уявлення про світ і місце людини в ньому.

Завдання курсу: дати уявлення про предмет філософії і значення філософського знання в сучасній культурі; познайомити з філософськими поняттями та категоріями; дати знання з основних розділів філософії – онтології, гносеології, соціальної філософії, філософської антропології; досягти розуміння історичних типів філософії і філософування, концепцій і напрямів філософської думки; познайомити з вітчизняною філософією, її становленням і розвитком; здійснити внесок у виховання культури раціонального мислення і формування життєвих цінностей.

Результатом навчання має стати знання та розуміння впливу технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті; вміння системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування нових ідей.

Філософія як фундаментальна гуманітарна дисципліна виконує інтегративну функцію в системі підготовки майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії, забезпечуючи формування здатності до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, а також вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільна безпека» формує у студентів базове розуміння ризиків, загроз та принципів захисту людини, суспільства і держави. Філософія поглиблює ці знання на концептуальному рівні. Вона розглядає безпеку як фундаментальну цінність людського існування, пов'язану з категоріями буття, життя, свободи та відповідальності. Це дозволяє студентам осмислити безпеку не лише як технічну або нормативну проблему, а як екзистенційну умову людського життя. Філософія сприяє формуванню розуміння професійної відповідальності за створення безпечних технологій, програмних систем та інфраструктур. Аналіз ризиків і прийняття рішень у сфері безпеки потребує критичного мислення. Філософія розвиває здатність до аналізу інформації, виявлення помилок мислення, роботи з невизначеністю – що є ключовим у питаннях безпеки.

З іншого боку філософія виступає методологічною та світоглядною основою для підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, забезпечуючи методологічну культуру дослідження розвиток критичного мислення, дотримання етичних стандартів академічної доброчесності, осмислення розвитку технологій та їх наслідків, інтеграцію знань тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредити ЄКТС.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Назва модулів і тем	Форми організації навчання, кількість годин					
		Денна форма			Заочна форма		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1.	Філософія, її людські виміри та смисл	4	2	7	2	-	12
2.	Філософія Стародавньої Індії	4	2	7	-	-	13
3.	Філософія Стародавнього Китаю	4	2	7	-	-	13
4.	Антична філософія	4	2	8	2	-	12
5.	Середньовічна філософія та філософія епохи Відродження	4	2	8	-	-	12
6.	Філософія Нового Часу та доби Просвітництва	4	2	8	-	2	12
7.	Класична німецька філософія	4	2	7	-	-	12
8.	Світова філософія ХІХ-ХХ ст.	4	2	7	-	-	12
9.	Розвиток філософської думки в Україні	4	2	7	-	2	14
	Разом	36	18	66	4	4	112

2. СТРУКТУРА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Філософія, її людські виміри та смисл

План

1. Світогляд як духовно-практичний феномен. Його поняття та структура
2. Історичні типи світогляду
3. Філософія, її предмет та структура
4. Функції філософії

Питання для повторення та обговорення

1. Що таке світогляд і які його основні ознаки?
2. Чому світогляд визначають як духовно-практичний феномен?
3. Охарактеризуйте структурні компоненти світогляду
4. Яку роль світогляд відіграє у житті людини та професійній діяльності?
5. Як формується світогляд особистості?
6. Які основні історичні типи світогляду виділяють?
7. У чому специфіка міфологічного світогляду?
8. Які характерні риси релігійного світогляду?
9. Чим філософський світогляд відрізняється від інших історичних типів?
10. Як змінюється світогляд у процесі історичного розвитку суспільства?
11. Що є предметом філософії?
12. Які основні розділи філософії виокремлюють?
13. У чому полягає специфіка філософського знання?
14. Як філософія співвідноситься з наукою, релігією та мистецтвом?
15. Чому філософію називають формою світоглядного знання?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 10–28.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 7–29.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 8–16.
4. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. С. 8–23.
5. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 11–34.

Тема 2. Філософія Стародавньої Індії

План

1. Ведична література як виток давньоіндійської філософії
2. Індійські філософські школи (даршани) ведичної традиції

- 2.1. Ортодоксальні філософські вчення
- 2.2. Неортодоксальні філософські вчення

Питання для повторення та обговорення

1. Що таке ведична література і які тексти до неї належать?
2. Яке місце займають Веди у формуванні духовної культури Стародавньої Індії?
3. У чому полягають основні світоглядні ідеї ведичної традиції?
4. Яку роль відіграють Упанішади у становленні філософського мислення?
5. Як у ведичній літературі розкриваються поняття «Брахман» і «Атман»?
6. Що означає поняття «даршана»?
7. Які основні риси притаманні індійським філософським школам?
8. У чому полягає спільність і відмінність між різними даршанами?
9. Які школи належать до ортодоксальних (астика)?
10. У чому полягають основні ідеї школи ньая?
11. Які особливості філософії санкх'я та її вчення про першооснови світу?
12. Як школа йога інтерпретує шлях до звільнення людини?
13. Які ідеї розвивають веданта та міманса?
14. Яке значення мають ортодоксальні школи для розвитку індійської філософії?
15. Які школи належать до неортодоксальних (настика)?
16. У чому полягають основні положення буддизму як філософського вчення?
17. Які ключові ідеї джайнізму?
18. Якою є специфіка матеріалістичної школи чарвака-локаята?
19. У чому відмінність неортодоксальних шкіл від ортодоксальних?
20. Який вплив мали неортодоксальні вчення на подальший розвиток світової філософії?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 31–41.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 30–39.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 17–31.
4. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 185–212.

Тема 3. Філософія Стародавнього Китаю

План

1. Загальна характеристика філософської традиції у Стародавньому Китаї
2. Соціально-політична та морально-етична доктрина конфуціанства
3. Соціально-політичне вчення даосизму

Питання для повторення та обговорення

1. Які основні особливості філософського мислення Стародавнього Китаю?
2. У чому полягає зв'язок китайської філософії з практичним життям і державним управлінням?
3. Яку роль відігравали ритуал і традиція у формуванні китайського світогляду?
4. Які основні ідеї вчення Конфуція?
5. У чому полягає сутність поняття «жень» (гуманність)?
6. Яке значення має поняття «лі»?
7. Як конфуціанство визначає ідеал правителя?
8. Які основні ідеї даосизму?
9. Що означає поняття «Дао»?
10. У чому полягає принцип «у-вей» (недіяння)?
11. Як даосизм оцінює роль держави та влади?
12. У чому відмінність між даосизмом і конфуціанством?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 42–50.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 30–39.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 31–39.
4. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 185–212.

Тема 4. Антична філософія

План

1. Виникнення та загальна характеристика античної філософії
2. Онтологічна проблематика у досократівський період розвитку античної філософії
3. Класична грецька філософія
4. Філософія епохи еллінізму

Питання для повторення та обговорення

1. Які історичні та культурні передумови зумовили виникнення античної філософії?
2. У чому полягає специфіка античного філософського мислення порівняно з міфологічним світоглядом?
3. Які основні онтологічні проблеми порушували досократики?
4. У чому відмінності між вченнями про першооснову світу у представників мілетської школи, Геракліта та Парменіда?
5. Яку роль відіграє поняття «буття» у філософії досократичного періоду?
6. У чому полягає «сократівський поворот» у філософії?

7. Які ключові ідеї філософії Платона та Арістотеля, і в чому їх принципова відмінність?
8. Як класична грецька філософія розв'язує проблему пізнання та істини?
9. Якими є особливості філософії епохи еллінізму та чому вона зосереджується на етичних питаннях?
10. У чому полягає різниця між стоїцизмом, епікуреїзмом і скептицизмом у розумінні щастя та сенсу життя?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 51–70.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 30–50.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 40–60.
4. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 35–64.

Тема 5. Середньовічна філософія та філософія епохи Відродження

План

1. Загальні риси духовного стану епохи Відродження
2. Філософські основи італійського гуманізму
3. Неоплатонічний період у філософії Відродження
4. Натурфілософія епохи Відродження
5. Північноєвропейський гуманізм
6. Ренесансні соціально-політичні теорії та утопії

Питання для повторення та обговорення

1. Які ключові зміни у світогляді відбулися під час переходу від Середньовіччя до епохи Відродження?
2. У чому полягають основні риси духовного стану епохи Відродження та її антропоцентризм?
3. Які ідеї лежать в основі італійського гуманізму, і як вони змінюють уявлення про людину?
4. Як неоплатонізм вплинув на філософію Відродження та розуміння гармонії світу?
5. У чому специфіка натурфілософії Відродження та її відмінність від середньовічної схоластики?
6. Які особливості північноєвропейського гуманізму порівняно з італійським?
7. Які ідеї лежать в основі ренесансних соціально-політичних теорій і утопій, та як вони відображають уявлення про ідеальне суспільство?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 71–87.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 51–69.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 61–92.
4. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. С. 46–64.
5. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 65–101.

Тема 6. Філософія Нового часу та доби Просвітництва

План

1. Формування нової парадигми філософування у XVII ст.
2. Проблема методу пізнання у філософії Нового часу
3. Соціально-політичні ідеї Томаса Гоббса і Джона Локка
4. Метафізика та раціоналістична гносеологія Б. Спінози і Г. Лейбніца
5. Проблема знання у Джамбатіста Віко: історія, філософія та філологія
6. Криза емпіризму у філософії Дж. Берклі та Д. Юма
7. Загальні риси філософії Просвітництва
8. Просвітництво в Німеччині.
9. Французьке Просвітництво XVIII ст.

Питання для повторення та обговорення

1. У чому полягає специфіка нової парадигми філософування XVII ст. та чим вона відрізняється від середньовічної традиції?
2. Які основні підходи до проблеми методу пізнання сформувалися у філософії Нового часу?
3. У чому полягає сутність соціально-політичних ідей Томаса Гоббса та Джона Локка, і як вони розуміють природу держави?
4. Які ключові положення метафізики та гносеології раціоналізму у вченнях Спінози і Лейбніца?
5. Як Джамбатіста Віко обґрунтовує зв'язок між історією, філософією та філологією?
6. У чому полягає криза емпіризму у філософії Берклі та Юма?
7. Які характерні риси філософії Просвітництва та її ставлення до науки і розуму ви знаєте?
8. У чому полягають особливості німецького Просвітництва та його внесок у розвиток європейської філософії?
9. Які ідеї визначають французьке Просвітництво XVIII ст. та як вони вплинули на суспільно-політичні зміни?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 88–104.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 70–82.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 93–108.
4. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. С. 65–86.
5. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 102–133.

Тема 7. Класична німецька філософія

План

1. Трансцендентальна філософія І. Канта
2. Науковчення Й.Г. Фіхте
3. Натурфілософські ідеї Ф.В.Й. Шеллінга
4. Об'єктивний ідеалізм Г.Ф.В. Гегеля
5. Антропологічна філософія Л. Фойєрбаха

Питання для повторення та обговорення

1. У чому полягає сутність трансцендентальної філософії Іммануїла Канта?
2. Як І. Кант розв'язує проблему меж пізнання та співвідношення «речі в собі» і явища?
3. Яке значення має категоричний імператив у етиці Канта?
4. У чому полягає сутність «науковчення» Йоганна Готліба Фіхте?
5. Як Фіхте пояснює взаємозв'язок «Я» і «не-Я»?
6. Які основні ідеї натурфілософії Фрідріха Вільгельма Йозефа Шеллінга ви знаєте?
7. Як Шеллінг розуміє єдність природи і духу?
8. У чому полягає суть об'єктивного ідеалізму Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля?
9. Як Гегель трактує діалектику як метод і принцип розвитку?
10. У чому полягає антропологічний поворот у філософії Людвіга Фойєрбаха?
11. Як філософія Фойєрбаха критикує ідеалізм і релігію?

Список рекомендованої літератури

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. С. 105–116.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 83–92.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 109–123.

Тема 8. Світова філософія ХІХ-ХХ ст.

План

1. Філософія А. Шопенгауера
2. Філософія С. К'єркегора
3. Філософія Ф. Ніцше
4. Психоаналіз З. Фрейда
5. Феноменологія Е. Гуссерля
6. Філософія М. Гайдеггера
7. Філософія Л. Вітгенштайна
8. Герменевтика Г. Гадамера
9. Філософія М. Фуко

Питання для повторення та обговорення

1. У чому полягає песимістична філософія Артура Шопенгауера та як він розуміє «волю» як основу світу?
2. Як Сьорен К'єркегор обґрунтовує значення індивідуального вибору, віри та існування?
3. Якими є ключові ідеї філософії Фрідріха Ніцше?
4. У чому сутність психоаналізу Зигмунда Фрейда та яку роль відіграє несвідоме у поведінці людини?
5. Якими є основні принципи феноменології Едмунда Гуссерля та що означає «повернення до самих речей»?
6. Як Мартін Гайдеггер розкриває проблему буття та існування людини?
7. У чому полягає особливість філософії мови Людвіга Вітгенштайна та як мова пов'язана з мисленням?
8. Які ідеї герменевтики Ганса-Георга Гадамера і філософії влади Мішеля Фуко є актуальними для аналізу сучасного суспільства?

Список рекомендованої літератури

1. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 103–116.
2. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 124–162.
3. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. С. 87–106.
4. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 134–155.

Тема 9. Розвиток філософської думки в Україні

План

1. Філософія давніх слов'ян
2. Філософія періоду Відродження

3. Філософія в Києво-Могилянській академії
4. Філософія Г. Сковороди
5. Філософські ідеї Т.Г. Шевченка
6. Філософія України другої половини ХІХ – поч. ХХ ст.

Питання для повторення та обговорення

1. Які світоглядні уявлення були характерні для філософії давніх слов'ян і як вони пояснювали природу та людину?
2. У чому полягають особливості розвитку філософії в Україні в період Відродження?
3. Яку роль відігравала Києво-Могилянська академія у формуванні української філософської традиції?
4. Якими є основні ідеї філософії Григорія Сковороди та що означає його концепція «сродної праці»?
5. Як Тарас Шевченко виражав філософські ідеї у своїй творчості?
6. У чому полягає антропологічна та етична спрямованість української філософської традиції?
7. Які ідеї визначають розвиток української філософії у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.?
8. У чому полягає спадкоємність і своєрідність розвитку філософської думки в Україні від давніх часів до початку ХХІ ст.?

Список рекомендованої літератури

1. Кривуля О. М. Філософія : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 252–273.
2. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. С. 116–126.
3. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачківська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С. 163–186.
3. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. С. 107–121.
4. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. С. 156–184.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. У ході виконання самостійної роботи студент засвоює теоретичний матеріал з навчальної дисципліни, що передбачає опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури; вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання; структурування навчальних матеріалів у вигляді таблиць або схем; підготовку термінологічних словників; підготовку до поточного контролю тощо. Результати такої самостійної роботи виявляються та оцінюються під час активності студента на семінарських заняттях, участі в групових дискусіях, при виконанні тестових завдань та інших видів робіт.

Крім того, самостійна робота студентів може включати такі види робіт: розробка мультимедійної презентації; написання реферату, есе за заданою темою; науково-дослідницька робота, участь у наукових студентських конференціях (за бажанням студента; за умови успішного виступу та публікації тез оцінюється в 40 балів).

№ з/п	Теми презентацій, рефератів, есе	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1.	Філософія, її людські виміри та смисл Філософія в системі культури. Філософія і наука. Філософія і політика. Суспільне та індивідуальне буття. Буття людини у світі природи. Людське буття та його основні параметри. Філософія і світогляд. Історичні типи світогляду (характеристика основних типів). Людина як вища цінність у системі філософського знання.	7	12
2.	Філософія Стародавньої Індії Індуський світогляд: монізм, Браhma, карма, нирвана. Відмінності астики і настики. Аналіз способів пізнання філософів школи міманса. Санк'я: практиці та пуруша, внутрішній світ людини. Йога: практики досягнення спасіння. Ньяя та індійська логіка. Вайшешика і осмислення природи в індійській філософії. Чарвака-локаята: атеїзм, емпіризм і гедонізм. Джайнізм: історія, віровчення і моральний кодекс. Буддизм: історія, віровчення і моральний кодекс. Сіддгартга Гаутама Шак'ямуні і благородні істини.	7	13
3.	Філософія Стародавнього Китаю Специфіка зародження китайської філософії. Основні мотиви китайської філософії. Вчення Конфуція про	7	13

	цінність ритуалів і виправлення імен. Даосизм: історія, вчення, розвиток і перспективи.		
4.	<p>Антична філософія</p> <p>Особливості періодизації античної філософії. Головні ідеї філософських концепцій досократиків. Пошуки архе у філософії Талеса Мілетського. Апейрон у філософському вченні Анаксимандра. Філософія природи Анаксимена: поняття, ідеї і перспективи. Логос і мінливість світу у філософії Геракліта. Філософія числа Пітагора: поняття, ідеї, концепти і перспективи. Філософія Емпедокла та поєднання здобутків досократиків. Філософське вчення про атоми Левкіппа і Демокріта. Принцип розумного управління у філософії Анаксагора. Релятивізація істини у філософії софістів. Моральна філософія Сократа. Маєвтичний метод і теорія знання у філософії Сократа. Вроджені знання та добро людської природи у філософії Сократа. Вчення про ідеї Платона: основні поняття, ідеї, концепти і висновки. Політична філософія Платона: поняття, ідеї, концепти і висновки. Особливості філософського вчення неоплатонізму. Метафізика Арістотеля: основні поняття, ідеї, концепти і висновки. Особливості філософії і культури епохи Еллінізму. Моральна філософія стоїків: поняття, концепти і висновки. Звільнення від страждань як моральний ідеал Епікура. Філософія скептицизму: поняття, ідеї, концепти і висновки.</p>	8	12
5	<p>Середньовічна філософія та філософія епохи Відродження</p> <p>Періодизація і головні проблеми середньовічної філософії. Загальна характеристика патристики. Апологетика: представники, головні ідеї та тенденції. Вчення Святого Августина про Град Божий і Град земний. Формування середньовічних освітніх традицій. Середньовічні університети і католицька система освіти. Іоан Скотт Еріугена: вчення про поділ природи. Ансельм Кентерберійський: онтологічний доказ існування Бога. Дискусія про універсалії: реалізм, номіналізм, концептуалізм. Філософські погляди П'єра Абеляра. П'ять доказів існування Бога Томи Аквінського. Середньовічний критицизм Оккама: «Бритва Оккама». Особливості філософії епохи Відродження. Філософські ідеї Миколи Кузанського. Філософський доробок гуманістів епохи Відродження.</p>	8	12

6.	<p>Філософія Нового Часу та доби Просвітництва Вчення про науку та її метод сера Френсіса Бекона. Політична філософія Ніколо Макіавеллі. Утопії Томаса Мора і Томазо Кампанелли. Філософія Рене Декарта: проблема сумніву. Містична філософія Блеза Паскаля. Пантеїзм Бенедикта Спінози. Монадологія Готфріда Вільгельма Ляйбніца. Головні ідеї філософії Просвітництва. Англійське Просвітництво і емпіризм Джона Локка. Концепція суспільного договору і релігійна філософія Локка. Сенсуалізм Джорджа Берклі. Критична філософія Дейвіда Юма. Енциклопедизм і Французьке Просвітництво. Філософські ідеї Вольтера. Філософські ідеї Дені Дідро. Матеріалізм Жюльєна Офре де Ляметрі. Сенсуалізм Утьєна Бонно де Кондильяка. Позитивізм Жана Лерона д'Аламбера. Моральна філософія Адріана Клода Гельвеція. Критика цивілізації і теорія суспільного договору Жан-Жака Руссо.</p>	8	12
7.	<p>Класична німецька філософія Критична філософія Канта: теорія пізнання, етика і естетика. Суб'єктивний ідеалізм Йоганна Готтліба Фіхте. Філософія Фрідріха Вільгельма Йозефа Шеллінга. Діалектика Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Філософія людини Людвіга Фойєрбаха.</p>	7	12
8.	<p>Сучасна світова філософія Філософія волі та уявлення Артура Шопенгауера. Екзистенціалізм Сьорена К'єркегора. Філософія життя Фрідріха Ніцше. Екзистенціалізм: представники, теми, напрями і впливи. Персоналізм: представники, теми, напрями і впливи. Аналітична філософія: виникнення, теми і методи, цілі. Філософія мови неопозитивістів Віденського гуртка. Філософія повсякденної мови Л. Вітгенштайна. Томас Кун: вчення про наукові революції і зміни парадигм. Філософія культури Мішеля Фуко. Аналіз культурних змін. Концепція деконструкції і теорія мови Жака Дерріди. Теорія гіперреальності і симулякрів Жана Бодріяра. Теорія меганаративів Жана-Франсуа Ліотара. Феноменологія: виникнення, персоналії, ідеї, перспективи. Вплив постмодернізму на подальшу філософську дискусію.</p>	7	12
9.	<p>Розвиток філософської думки в Україні Християнство як передумова розвитку української філософії. Візантійські впливи на українську філософію думку X-XIII ст. «Слово про закон і</p>	7	14

	<p>благодать» Іларіона Київського. Зміст «Повісті временних літ» Нестора Літописця. Зміст «Поучень дітям» Володимира Мономаха. Філософія Климентія Смолятича і Данила Заточенника. Криза української культури і філософії XII століття. Роль церковних братств і шкіл в культурі та освіті українців. Києво- Могилянська академія: виникнення, роль, філософія. Григорій Сковорода: філософія та вплив на культуру. Діяльність і діячі Кирило-Методіївського братства. Український романтизм: ідеї, причини, філософія і діячі. Філософія серця Памфіла Юркевича. Філософія в Київській духовній академії: діячі, ідеї, напрями. Філософські погляди Івана Франка: ідеї та сприйняття. Філософська концепція ноосфери Володимира Вернадського. Політично-філософські погляди В'ячеслава Липинського. Український націоналізм Дмитра Донцова: ідеї і сприйняття. Філософські погляди Дмитра Чижевського: ідеї та сприйняття.</p>		
Разом		66	112

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Світогляд як духовно-практичний феномен. Його поняття та структура
2. Історичні типи світогляду
3. Філософія, її предмет та структура
4. Функції філософії
5. Ведична література як виток давньоіндійської філософії
6. Індійські філософські школи (даршани) ведичної традиції
7. Загальна характеристика філософської традиції у Стародавньому Китаї
8. Соціально-політична та морально-етична доктрина конфуціанства
9. Соціально-політичне вчення даосизму
10. Виникнення та загальна характеристика античної філософії
11. Онтологічна проблематика у досократівський період розвитку античної філософії
12. Класична грецька філософія
13. Філософія епохи еллінізму
14. Загальні риси духовного стану епохи Відродження
15. Філософські основи італійського гуманізму
16. Неоплатонічний період у філософії Відродження
17. Натурфілософія епохи Відродження
18. Північноєвропейський гуманізм
19. Ренесансні соціально-політичні теорії та утопії
20. Формування нової парадигми філософування у XVII ст.
21. Проблема методу пізнання у філософії Нового часу
22. Соціально-політичні ідеї Томаса Гоббса і Джона Локка
23. Метафізика та раціоналістична гносеологія Б. Спінози і Г. Лейбніца
24. Проблема знання у Джамбатісти Віко: історія, філософія та філологія
25. Криза емпіризму у філософії Дж. Берклі та Д. Юма
26. Загальні риси філософії Просвітництва
27. Просвітництво в Німеччині.
28. Французьке Просвітництво XVIII ст.
29. Трансцендентальна філософія І. Канта
30. Науковчення Й.Г. Фіхте
31. Натурфілософські ідеї Ф.В.Й. Шеллінга
32. Об'єктивний ідеалізм Г.Ф.В. Гегеля
33. Антропологічна філософія Л. Фойєрбаха
34. Філософія А. Шопенгауера
35. Філософія С. К'єркегора
36. Філософія Ф. Ніцше
37. Психологія З. Фрейда
38. Феноменологія Е. Гуссерля
39. Філософія М. Гайдеггера
40. Філософія Л. Вітгенштайна
41. Герменевтика Г. Гадамера

42. Філософія М. Фуко
43. Становлення й основні етапи розвитку філософської думки в Україні
44. Г. С. Сковорода, його життя і філософія
45. Філософські погляди П. Д. Юркевича

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна семестрова оцінка з навчальної дисципліни складається з суми балів отриманих за 1) аудиторну роботу (усне опитування, доповнення та участь у дискусіях на семінарських заняттях), 2) поточний контроль знань у вигляді тестування та 3) самостійну роботу. Сума балів за всі види робіт протягом семестру має становити мінімум 36 балів, максимум 60 балів. У випадку, коли студент протягом семестру набрав менше 36 балів, він не допускається до підсумкового контролю.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту. Екзаменаційний білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою максимум в 20 балів, що в загальному підсумку складає максимум 40 балів за іспит.

Для отримання загальної позитивної оцінки з навчальної дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються загальної семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих студентом протягом семестру).

Таким чином, загальна позитивна оцінка з навчальної дисципліни (мінімум 60, максимум 100) складається з суми балів загальної семестрової оцінки (мінімум 36, максимум 60) та суми балів за підсумковий контроль (мінімум 24, максимум 40).

ДЕННА ФОРМА

Вид навчальної роботи	Кількість балів максимум
Аудиторна робота (усне опитування, доповнення та участь у дискусіях)	30
Поточний контроль (тестування)	15
Самостійна робота (виступ з рефератом / есе / мультимедійною презентацією)	15
Підсумковий контроль (іспит)	40
Разом	100

ЗАОЧНА ФОРМА

Вид навчальної роботи	Кількість балів максимум
Аудиторна робота (усне опитування, доповнення та участь у дискусіях)	5
Поточний контроль (тестування)	15
Самостійна робота (виступ з рефератом / есе / мультимедійною презентацією)	40
Підсумковий контроль (іспит)	40
Разом	100

Критерії оцінювання аудиторної роботи

Кількість балів	Характеристика
5	Студент демонструє глибоке розуміння теоретичного матеріалу; упевнено оперує науковою термінологією, виявляє системне мислення; уміє пов'язувати теоретичні положення з практикою. Відповідь логічна, структурована; наведено обґрунтовані аргументи, приклади, порівняння філософських позицій; наявний елемент власного осмислення. Відповідь послідовна, виразна, граматично правильна; студент володіє навичками публічного виступу, чітко формулює думки, дотримується академічного стилю.
4	Знання повні, але не завжди достатньо глибокі; студент правильно відтворює основні ідеї, демонструє розуміння суті проблем, проте не завжди уміє їх системно узагальнювати. Відповідь загалом логічна; аргументи зрозумілі, але не завжди глибоко обґрунтовані; власна позиція виражена частково. Мова в цілому правильна, логічна; незначні мовні або стилістичні огріхи не заважають сприйняттю.
3	Знання фрагментарні; студент розуміє окремі аспекти теми, але не вміє встановити логічні зв'язки між поняттями. Відповідь містить логічні прогалини; аргументація слабка або формальна; критичне мислення проявлене мінімально. Мова невиразна, з граматичними або логічними помилками; є труднощі у формулюванні думок.
0	Відсутнє розуміння основних наукових положень; відповідь хаотична, з суттєвими помилками; студент не орієнтується у темі. Відсутня логічність; аргументи суперечливі або відсутні; не виявлено розуміння проблеми. Відповідь важко зрозуміти через мовні чи логічні помилки; відсутня культура усного мовлення.

Критерії оцінювання поточного контролю (тестування)

Поточний контроль за темою складається з 20 тестових завдань. Кожне завдання має чотири варіанти відповіді, одна з яких правильна. Поточний контроль (тестування) проводиться тричі на семестр.

Кількість балів	Кількість правильних відповідей
5	20-19
4	18-15
3	14-11
0	10 і менше

Критерії оцінювання реферату

Кількість балів	Характеристика
5	Тема повністю розкрита; продемонстровано глибоке розуміння проблеми; використано різні підходи, школи, аргументи; присутній власний аналітичний висновок. Виклад послідовний, логічний; усі твердження мають аргументацію; наявні порівняння, узагальнення, критичний аналіз позицій. Використано не менше 5–7 наукових джерел (первинних і вторинних); оформлено відповідно до академічних стандартів; є посилання в тексті. Текст грамотний, науковий стиль витримано; структура чітка (вступ, основна частина, висновки, список джерел); оформлення відповідає вимогам.
4	Тема розкрита в основному повно; наведено коректний виклад основних ідей; є елементи аналізу та власного бачення, але не завжди глибокі. Логічність викладу в основному збережена, аргументація переважно переконлива, але місцями спрощена. Використано 4–5 джерел; більшість посилань оформлено правильно; джерела доречні. Стиль здебільшого науковий, є незначні мовні чи стилістичні неточності; структура в цілому правильна; незначні недоліки в оформленні.
3	Тема розкрита частково; подано поверховий виклад матеріалу без глибокого аналізу; можливі неточності у трактуванні понять. Логічна структура частково порушена, аргументи слабкі або поверхові. Використано 2–3 джерела; оформлення посилань частково неправильне або відсутнє; є недоречні матеріали. Структура недосконала; присутні мовні помилки; відсутні окремі елементи (наприклад, висновки); помітні недоліки в оформленні.
0	Тема не розкрита; робота фрагментарна, без логічної цілісності; суттєві помилки у змісті або нерозуміння основних ідей. Відсутня логічна послідовність, немає аргументації, робота не має чіткої структури. Джерела відсутні або сумнівної якості; немає посилань; наявні порушення академічної доброчесності. Робота не відповідає вимогам оформлення; численні мовні помилки; відсутня логічна структура.

Критерії оцінювання есе

Кількість балів	Характеристика
5	Тема розкрита повністю; глибокий аналіз джерел; переконлива аргументація; творче, самостійне мислення; бездоганне оформлення.
4	Тема розкрита переважно повно; аналіз і аргументація достатні; є власна позиція; незначні недоліки в оформленні.

3	Тема розкрита частково; аргументація поверхнева; структура непослідовна; мінімум самостійності; помітні недоліки в оформленні.
0	Тема не розкрита; відсутній аналіз; есе компілятивного характеру; численні помилки та порушення вимог до оформлення.

Критерії оцінювання мультимедійної презентації

Кількість балів	Характеристика
5	Презентація повністю розкриває тему; матеріал глибокий, логічно структурований; відображено філософські ідеї, школи, позиції мислителів; є авторський аналіз і висновки. Презентація має чітку структуру: вступ, основна частина, висновки; логічні переходи між слайдами; послідовність аргументів збережена. Виступ упевнений, логічний, з належною науковою термінологією; студент відповідає на запитання, демонструє розуміння матеріалу.
4	Тема розкрита повно, але без глибокого аналізу; наведено основні положення та приклади; висновки логічні, проте поверхові. Структура в основному логічна; незначні недоліки у послідовності викладу або логічних зв'язках. Оформлення охайне; використано візуальні елементи, але не завжди узгоджені стилістично; є дрібні недоліки (перенасичення або нестача візуалізації). Виступ достатньо впевнений; відповіді на запитання неповні, але коректні; мова зрозуміла.
3	Тема представлена частково; виклад обмежується загальними відомостями; відсутній аналіз або власне бачення. Структура нечітка; частина слайдів не пов'язана між собою; матеріал подано фрагментарно. Дизайн посередній; наявні порушення в стилі, кольорі або читабельності; слайди перевантажені текстом. Виступ невпевнений, читання з екрану; відповіді поверхові.
0	Тема не розкрита; матеріал уривчастий, неточний або невірний за змістом; відсутня аргументація. Відсутня логічна побудова; матеріал хаотичний, складно сприймається. Відсутній продуманий дизайн; важко сприймати текст; не використано візуальні елементи або вони недоречні. Виступ відсутній або незрозумілий; студент не орієнтується у власній темі.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Кількість балів	Характеристика
36-40	Відповіді на питання повні, логічні, змістовні; студент демонструє глибоке розуміння навчального матеріалу, правильно використовує терміни, посилається на джерела (первинні і вторинні); виявляє вміння аналізувати, порівнювати різні підходи,

	робити власні узагальнення та висновки. Мова грамотна, академічна.
30-35	Відповіді загалом правильні і повні, але менш глибокі; присутні дрібні неточності або неповне розкриття окремих аспектів теми; логіка викладу збережена, термінологія використовується в основному правильно. Висновки зроблені, але не завжди обґрунтовані.
24-29	Відповіді часткові або поверхові; відсутній глибокий аналіз; спостерігаються неточності у визначеннях, слабка аргументація, фрагментарність викладу; студент володіє лише основними поняттями теми, але демонструє загальне розуміння змісту питання.
менше 24	Відповіді неправильні або неповні; виявлено нерозуміння суті навчального матеріалу; логіка відсутня, значна кількість помилок у термінах або фактах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2023. 432 с.
2. Кривуля О. М. Філософія : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 592 с.
3. Саух П.Ю. Філософія : навчальний посібник. Житомир : Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2023. 254 с.
4. Філософія : навчальний посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
5. Філософія : підручник / Бліхар В.С. та ін. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с.
6. Шепетяк О.М., Шепетяк О.Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.